

Osman Kavrakoğlu (1913-1995)

Eski Demokrat Parti Rize Milletvekili, Türk Siyasetçi, Spor Kulüp Başkanı.

[Osman Kavrakoğlu](#), 3 Mart 1913 yılında Rize’de doğdu. Babası İbrahim Efendi’nin ölümünden sonra ağabeyi Ali Kemal Kavrakoğlu tarafından annesi ile birlikte İstanbul’a götürüldü. Ağabeyinin desteği ile İstanbul/Beyođlu Üçüncü İlkokulunda eğitim hayatına başladı. Ortaokulu eğitimini Kadıköy Ortaokulunda, liseyi ise İstanbul Erkek Lisesinde tamamladı. Yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tamamladı. Mezun olduktan sonra 1939 yılında memleketi Rize’de hâkim adayı olarak göreve başladı. 1939’da Hopa, 1941’de Hendek ve Mesudiye savcı yardımcısı olarak görev aldı. Hendek savcısı olarak görev yaptığı dönemde eği Zehra Hanım’la tanışıp evlenen Kavrakoğlu, 1943 yılında Mesudiye savcı yardımcılığından istifa ederek İstanbul Barosuna kayıtlı avukat olarak çalışmaya devam etti.

1939 yılında Fenerbahçe Spor Kulübüne üye oldu. 1944 yılında Fenerbahçe Spor Kulübü yönetim kurulu üyeliğine seçildi. Sivil toplum kuruluşları içerisinde birçok görevi ifa eden Kavrakoğlu, 1946 yılında gerçekleştirilen Spor Şurasında İstanbul’u temsil etti. 1950 yılına gelindiğinde Şükrü Saraçođlu’nun yerine Muhittin Hacı Bekir Kulüp Başkanı olmuş, kısa süren görevinin ardından da 1951’de yapılan kongrede [Osman Kavrakoğlu](#) göreve getirildi. Oluşturduğu yeni kadro ile 1952-1953 yılında oynanan sezon maçlarında büyük başarı elde etti. 1945-1950 yılları arasında Yeni Sabah ve Son Posta gazetelerinde siyasi yazılar yazdı. Spor kulübünde aynı dönem görev yapan Rıza Sporel ile birlikte 1950 yılında siyasete atıldı.

[Osman Kavrakoğlu](#), siyasete ilk olarak 1946’da CHP’den milletvekili aday adayı olarak başladı fakat aday gösterilmedi. Daha sonraki süreçte Demokrat Parti’nin kurucularından Fuad Köprülü ve Celal Bayar’la tanışmış, çevresinin de desteklemesi ile 1950’de DP’den Rize milletvekili adayı oldu. Böylelikle 37 yaşında aktif siyasete başladı.

14 Mayıs 1950’de yapılan seçimlerde (9. Dönem) 42.832 oy alarak Rize milletvekili oldu. Milletvekilliđi döneminde, Bütçe Ticaret ve Geçici Dilekçe Komisyonu, Gıda tarım Kanun Tasarısı, Harçlar Kanunu Tasarısı ve Belediye Gelirleri Kanunu’nun 21. Maddesinin yorumlanması konularında geçici komisyonlarda görev yaptı. [Osman Kavrakoğlu](#), milletvekilliği döneminde memleketiyle alakalı sorunları Meclise taşımış, Belediye Kanunu’na Bazı Maddelerin Eklenmesine ve Bazı Maddelerin Kaldırılmasına Dair söz alarak Rize’de yaşanan sıkıntıların üzerinde durdu. Seçme ve Seçilme Hakkına İlişkin Kanun’un uygulanabilirliği ile ilgili sorunları gündeme getirdi. Bu bağlamda, seçim kütüğüne kaydı olmayan Rizeli hemşerilerinin en tabi hakkı olan seçme ve seçilme hakkını kullanamadıklarını dile getirdi.

1951 yılında Atatürk’ü Koruma Kanunu’nun çıkartılmasında yaşanan sıkıntılarda hükümete sözlü soru yönelterek alınan önlemler için açıklama istedi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Bütçe görüşmelerinde, 4936 Sayılı Üniversiteler Kanunu hakkında söz alarak düşüncelerini belirtti. 1951 yılı Türk Ceza Kanunu söz alarak Komünizm suçu işleyen sol görüşlü propagandalar karşısında verilecek cezaların

arttırılması hakkında fikirlerini söyledi. Kör, sağır ve dilsizler tarafından kullanılan sarf malzeme ve cihazların Gümrük Vergisinden muaf tutulmasının makul bir karar olduğunu dile getirdi.

1952 yılında Rize'ye bağlı Güneyce İlçesinin coğrafi konumundan kaynaklanan problemler hakkında söz aldı. Güneyce'nin yerleşim yeri olamayacak kadar engebeli oluşu, hayati ihtiyaçların elde edilmesinde bir engel olduğunu söyleyerek ilçenin İkizdere İlçesine bağlanmasının elzem olduğunu ifade etti.

3236 Sayılı Kan Gütme Sebebiyle Adam Öldürme ve Buna Teşebbüs Suçlarının Failleri Hakkında Tatbik Olunacak Muameleye Dair Kanun için söz aldı. Bu kanunun antidemokratik tarafları olduğunu fakat demokratik hale getirilirse kabul edilebilir olacağı üzerinde durdu. Aynı yıl söz aldığı konulardan biri de Yabancı Memleketlerle Geçici Ticaret Anlaşmaları hakkında oldu.

1954'de Maden Kanunu Layihası için Ekonomi Komisyonunun hazırlamış olduğu rapor üzerine konuşmuş, fiili eyleme geçmeyen hususların kanun hükümlerine tabi tutulmasını gerektiğini ifade etmiştir. Kırşehir Milletvekili Osman Bölükbaşı'nın Mecliste geçen bir konuşmasında, TBMM'ye karşı hakaret ve küfür ettiğine dair iddia karşısında sessiz kalmayarak milletvekili dokunulmazlığının kaldırılmasında tepkisini ortaya koydu. TBMM'ye karşı öyle bir konunun müzakere edilmesinden rahatsızlık duyan Kavrakoğlu, küfrün meşru sayılmaması için adli tatbikatın başlatılmasını istedi.

1957 Milletvekili Seçimi Hakkında Kanunu'na geçici bir maddenin eklemesi konusunda söz alarak, Yüksek Seçim Kurulu'nun milletvekili seçiminde, bölgelerde eksik aday olması durumunda bunu parti teşkilatına bildirilmesi gerektiğini söyledi. 1958 Bütçesi, Karayolları Trafik Kanunu hakkında da düşüncelerini beyan eden Kavrakoğlu, Meclis tahkikatı açılmasına dair verilen takrirden söz alarak her türlü yıkıcı faaliyete karşı CHP'nin hükümeti başarısızlığa sürüklediğini vurguladı. Dâhiliye Nizamnamesi hükümlerine göre bir tahkikat komisyonu oluşturulmasının yerinde bir karar olduğunu ifade etti. Yaşanan politik olaylar neticesinde Çorum Mebusu Hüseyin Ortakçioğlu ve üç arkadaşının, Tahkikat Encümenlerinin Vazife ve Salahiyetleri Hakkında sunduğu teklifte söz alarak tansiyonun yüksek olduğu müzakerede komisyonun ceza vermek yetkiyle oluşturulmadığını belirtti.

Türkiye, 1960 yılına geldiğinde sorunlar günden güne arttı. Üniversite öğrencileri yürüyüşler yapmakta, hükümetin uygulamalarından rahatsız olduklarını dile getirmekteydiler. CHP'nin hükümete karşı eleştirileri artmış, İsmet İnönü'nün yurt gezilerinde erken seçim söylemleri, gezilerin olaylı geçmesine neden olmuştu. Aydınlar, bürokratlar, üniversite gençleri yaşananlara tepki göstererek, hükümetin eylemlerine karşı adeta ortak bir duruş göstermeye başlamıştı.

İhtilalden bir süre önce çocukluk arkadaşı Suphi Bey aracılığıyla darbe yapılacağı haberini aldı. Söylentileri Adnan Menderes ve Celal Bayar ile paylaşmıştı. Bayar, 9 Subay Hadisesinde olayın üzerine gidilmesini istemiş, özellikle de 21 Mayıs'taki Harp Okulu yürüyüşünden endişe duymuşsa da askerlerin böyle bir girişimde bulunacağına ihtimal verilmemişti. 10 yıl iktidarda kalan Demokrat Parti'nin Müşterek Divan Başkanlığını yapan Kavrakoğlu, kısa bir süre sonra 27 Mayıs 1960 tarihinde tutuklanan DP vekilleri arasındaydı. Yassıada'ya sevk edildikten sonra 31 Ağustos 1960 günü ilk ifadesini verdi.

Anayasa hükümlerinin değiştirildiğini ve memleketin tek parti rejimine sürüklediğini kat'i suretle kabul etmedi. Üzerine atılı suçlamaları reddeden Kavrakoğlu, iddia edildiği gibi faaliyetlerin gerçekleşmediğini, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 17.maddesinin himayesinde olduğunu belirtti. İktidar oldukları süre içerisinde deneyimsizlikten kaynaklı hatalar olsa da

Menderes hükümetinin hiçbir zaman dikta rejimi uygulamadığını dile getirdi. TBMM'den Anayasaya aykırı bir kanun çıkmayacağını, zira bunların Anayasaya aykırı olup olmadığını denetleyecek bir müessesenin bulunmadığını belirtti. Her ne kadar yapılan icraatları esnasında yumuşak hareket edilse de politik tecrübesizliklerden ileri geldiğini söyledi. İkinci duruşma da avukatı Şevket Karadeniz gözükse de sonraki duruşmalarda savunmalarını kendi hazırladı.

1950' den 1960 yılına, Salahiyet Kanunu'nun Mecliste onaylanmasına kadar geçen sürede muhtelif tarihlerde yaptığı konuşmalar ve davranışları ile DP'nin tutumunu ön safta yürütenlerden birisi olduğu için Yüksek Adalet Divanı tarafından 15 ayrı maddeden yargılanmıştır.

Bu maddeler şunlardır: Halk partisinin mallarının geri alınmasına dair 11.12.1953 tarihli teklifi imzalayan mebuslar arasında bulunması. Abana ilçesinin Bozkurt'a nakli hakkındaki kanun tasarısının bütçe encümeninde üye olarak bulunması. Kırşehir'in ilçe haline getirilmesi hakkındaki teklifin mecliste 30.6.1954 tarihinde görüşülmesi sırasında ve bu kanunun aleyhinde konuşan Osman Bölükbaşı'na zabıt ceride 351'de "Sözünü geri alsın, burada zalim yok" demek suretiyle sataşması. 39. maddenin tadili hakkındaki müzakerenin kifayetine dair önerge vermesi. Mahkeme, bu kanun hâkim teminatını kilit noktalarına sâri olacak şekilde ihlal etmiş olduğundan "üzerinde uzun uzadıya görüşülmesi gereken bir meseledir" ifadesi kullanması. İç tüzüğün tadili tasarısını bütçe encümeni başkanı olarak imzalaması. Osman Bölükbaşı'nın Kırşehir'in ilçe haline getirilmesi teklifinin Mecliste müzakeresi sırasında sarf ettiği sözlerinden dolayı teşrii mesuliyetsizliğinin kaldırılması meselesinin 24.6.1957 tarihinde yine meclis müzakeresinde kaldırılmasını destekleyip, anayasanın 17. maddesinin meclis dâhilinde sövme ve hakarete şümulü olmadığı yolunda mevzubahis kaldırma kararı ile yorumlanmış olduğunu bildirmesi. Milletvekilleri seçimi kanununda partilerin birleştirilmesine mâni olacak şekilde takyit edici hükümler sevkini içeren önergeyi vermesi. 5.12.1957 tarihinde grupta iç tüzük hakkındaki konuşmasında iç tüzük tadiline temerrüdü imaleye çalışmış olması. İç tüzük tadilinin mecliste müzakeresi sırasında 27.12.1957 tarihinde yaptığı konuşmada muhalefetin murakabesini gerek tadilen sevk ettiği hükümler gerek cezanın nev'i ve miktarları bakımından ehemmiyetli şekilde daraltan iç tüzük tadilinin meclisten çıkmasını sağlamaya çalışması. Siyasal bilgiler Fakültesinin okula çevrilmesi hakkındaki 1960 Şubat tarihli önergeyi imzalaması. (Bu önergenin mahiyeti daha evvelki sanıklar dolayısıyla açıklanmıştı). 15.2.1960 tarihinde Uşak olayı hakkında meclis tahkikatı önergesi görüşülürken yaptığı konuşma da, İsmet İnönü'ye gerçekleştirilen saldırıyı önceden bildiğini ve emrin adamına verilmemiş olduğuna işaret etmesi. Tahkikat encümeni kurulması bahsinde grupta 7.4.1960 tarihinde (... Muhterem arkadaşlar ben uzun bir konuşma yapmak isterim. Lâkin her mevzu huzurunuzda gelmiş ve keyfiyet tebarüz etmiştir. Esasen kifayet mevzuu bahistir. Onun için konuşmayacağım. Hayırlı kararlar alınmasını temenni ederek sözlerime son veriyorum.) şeklinde sözlerinin bulunması. Mecliste tahkikat encümeni kurulması hakkında da 18.4.1960 tarihinde yaptığı konuşma da yine tahkikat encümeni kurulması hususunun her safhasında bulunması. Salâhiyet Kanunu'nun mecliste görüşülmesi sırasında 27.4.1960 tarihinde zabıt ceride sahife 303'den itibaren: (... Arkadaşlar, müzakere edilen kanun teklifinin anayasaya aykırı olduğunu iddia ettiler. Bu iddiaları ciddi bir mesnede dayanmıyor. "Sağdan gürültüler. Samin locasını işaret eden birçok mebuslarca dinleyiciler nerede sesleri" şimdi de seyirci arıyorlar, vazi sahne ettikleri şu komedi için seyirci arıyorlar. Kendilerini sahnede artist mi sandılar. Hayır, beyler, siz seyirciler için rol almadınız. Burada vazifeniz memleket meselelerinin müzakeresine katılmaktır, Lider paşanın piyeslerini oynamak değil.) şeklinde yorumlarının bulunması. Sanık Muvakkat Encümen Başkanı sıfatıyla ve 27.4.1960 tarihinde (... Salâhiyet Kanunu teklifinin ehemmiyetine binaen bir an evvel kanuniyet kesp etmesi için ruznameye alınarak diğer bütün işlere takdimen müzakeresini arz ve teklif ederim) demek suretiyle acele teklifini temin etmesi. Üst düzey yöneticiler ve diğer vekillere yöneltilen ithamlar, Kavrakoğlu içinde geçerli oldu.

Yassıada'da tutukluluk süresince çeşitli sebeplerden gerçekleşen vefatlar nedeniyle sanık numarası 335-333-332 şeklinde değişti. Demokrat Parti'nin ehemmiyet verdiği her işte, grupta veya Mecliste ortaya atılıp onu yürütmek ve çıkarmak için canla başla çalışan ve demokrat iktidarın ön safında gelen isimlerinden birisi olarak tanınmıştı. Gerek konuşmaları ile gerek önergeleriyle kendisine asli failerle asli iştirak halinde olduğu atfedildi. 15 Haziran 1961 tarihinde yapılan yirminci oturumda sorgu aşamasında Ethem Menderes'in günlüğünden alınan önemli bir not gündeme geldi. Ethem Menderes 11 Mart 1959 Çarşamba günü günlüğüne; "Tokyo, Çukurova, Sakarya, Ankara, Şafak, merkez kumarhanelerini [Osman Kavrakoğlu](#), Belvü'yü de Argun işletiyor " diye yazmıştı. Sorgunun üzerine Kavrakoğlu, Ethem Menderes'e bu konunun sorulmasını rica etmişti. Mahkeme başkanı bu konuda tarafsızlığını dile getirerek Menderes'i çağırdı. Söz alan Ethem Menderes nottan tam olarak emin olmadığını ifade etti. Lakin [Osman Kavrakoğlu](#) bu iddianın yalan olduğu konusunda ısrarcı olmuş ve başsavcıdan konunun aydınlatılması için ricada bulundu. Konuyu tetkik eden Egesel, 10 Ağustos 1961'de elli ikinci oturumda bir açıklama yaparak konuyu tetkik ettirdiğini ve böyle bir kumarhane ile hiçbir alakasının olmadığı neticesini kendisine bildirdi. Kavrakoğlu, Egesel'e minnet duygusunu dile getirerek teşekkür etti.

Bütün iddialara karşılık asıl savunmasını 16 Haziran 1961'de yaptı. Kendi el yazısı ile yazdığı savunmasında; 1950-54-57 senelerinde usullere uygun şekilde mebus seçildiğini, kararnamedeki kanunlarda vicdani kanaatini kullanarak oy kullandığını söyledi. Savunmasında üzerinde durduğu konulardan biri Ticanilerin saldırılarına karşı Atatürk Kanunu hakkında hükümeti ikaz ettiğini yazmıştı. Savunmasında Gayrimeşru Servet İktisab olmadığını söyleyerek mahkemenin elindeki mal beyanı dosyasından çıkacak sonucu beklediğini belirtti. Sonraki duruşmalarda umduğu kararla karşılaşmayan Kavrakoğlu'nun önüne kaynağı tespit edilmeyen 258.706 liralık servet raporu konuldu. Yüksek Soruşturma Kurulu'nun görevinin sona ermesi sebebiyle dosyası Ağır ceza Mahkemesine devredildi.

İdam talebi ile yargılanan [Osman Kavrakoğlu](#), iddia makamının mütalaasına karşı 10 Ağustos 1961'de 7 sayfalık bir savunma yazarak duruşmada okudu. İtham sebebi sayılan kanunların 9 ve 10. devrede çıkartıldığını belirtti. 54 ve 57 seçimlerinde milli idarenin bu iki devrenin muhasebesini yaparak tekrar iktidara taşıdıklarını ifade ederek bu konu üzerinde durmayacağını yazdı. Son devre içindeki faaliyetler ele alındığında, Dikta maksadı taşımayan davranışlar olduğunu ifade ederek parti grubu Halil Özyörük başkanlığında bir encümen kurulmuş ve tüzükte yapılacak tadilatı tespit etmişlerdi. Anayasa Encümeni bu tadilatı müzakereye hazırlanırken Özyörük'ün kalp krizi geçirmesi ile reis vekilliğini kendisine teklif ettiklerini belirtti. Böyle zaruri bir hadise de kendisine verilen görevi ifa etmeye çalışmasında bir kasıt arandığını söyledi. Başsavcı'nın hazırladığı iddianamedeki idam cezanın çok ağır olmasına dikkat çekmiş, gazetelerdeki yalan haberleri, gerçeği yansıtmayan delillere dayandırmasına hayretle yaklaştığını belirtti.

Yüksek Adalet Divanı, [Osman Kavrakoğlu](#)'nu ihlal suçu işlediği kararıyla suçlu buldu. 146/1 gereğince hakkında idam kararı çıktı. Yassıada duruşması hâkimlerinden Selman Yörük, Hıfzı Tüz, Abdullah Üner 59. maddenin de uygulanmasını talep etmişlerdi. Ölüm cezasına çarptırılan on iki isim arasında olan [Osman Kavrakoğlu](#)'nun cezası, 15 Eylül 1961 tarihinde, 75 no'lu karar ile müebbet ağır hapse çevrildi.

Dört buçuk yıl İmralı, Kayseri ve Toptaşı cezaevlerinde kaldı. 1964'ün Eylül ayına gelindiğinde dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, sağlık durumları nedeniyle aralarında [Osman Kavrakoğlu](#)'nun da olduğu yedi mahkûmu affedeceğini duyurdu. 7 Ekim 1964 tarihinde arkadaşları ile birlikte serbest bırakıldı.

Cezaevinden çıktıktan sonra bir süre emeklilik hayatı yaşamış daha sonrasında ise ticarete atılmıştır. 1 Aralık 1970 tarihinde Denizcilik Bankası Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu üyeliği, daha sonraki süreçte de Armatörler Birliğinin

hukuk müşavirliğini yaptı. 23 Mart 1986 tarihinde Moda Deniz Kulübü'ne Değişmez Genel Başkan seçildi. Orhan Keçeli ile birlikte 1987-1988 tarihinde Rize Vakfının kuruluşunu gerçekleştirdi. Fenerbahçe'den hiçbir zaman kopmadı, gönül verdiği takıma cezaevinden çıktıktan sonra da destek vermeye devam etti. Fahri olarak kulüp kongrelerinde divan başkanlığı yapmaya devam etti.

DEM yayıncılık idare heyetinde çalışmalarına devam eden Kavrakoğlu, Büyük Kulüp Yüksek Haysiyet Divanı Başkanlığı yaptığı sırada kalbinden rahatsızlanarak 2 Mayıs 1995'de vefat etti. Kabri İstanbul Karacaahmet Mezarlığında bulunmaktadır. Nihat Kavrakoğlu ve Zeynep Kavrakoğlu adında iki çocuğu olan [Osman Kavrakoğlu](#)'nun ayriyeten 1988 yılında kaleme aldığı *Hatıralarım* başlıklı bir eseri bulunmaktadır.

Funda BAYRAK

KAYNAKÇA

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA,490.01.316/1296/1

BCA,10.09/1.2.1.27.

BCA.010.09./263.805.6.

BCA,010.09, /56.16.5

TBMM Arşivi

TBMM Zat ve Sicil Dosyası, Osman Kavrakoğlu

TBMM Tutanak Dergisi, C.1, Dönem IX, 07.07.1950.

TBMM Tutanak Dergisi, C 9, T 1, B 100, 18.07.1951.

TBMM Tutanak Dergisi, C 16, T 2, B 84, 13.06.1952.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 9, T 1, D IX, 16.07.1951.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 5, T 1, D IX, 25.11.1951.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 14, T 2, D IX, 28.04.1952.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 29, D IX, İ 4, 3.03.1954.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 20, D X, İ 3, 9.09.1957.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 18, D IX, İ 3, 18.04.1960.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 13, D IX, İ 3, 27.04.1960.

Sürelî Yayınlar

Cumhuriyet, 23.04.1950.

Zümrüt Rize, 23.06.1950.

Cumhuriyet, 17.04.1960.

Akşam, 15.10.1960.

Milliyet, 14.11.1960.

Milliyet, 28.07.1963.

Milliyet, 8.10.1964.

Sabah, 4.06.1994.

Araştırma Eserler

AĞAOĞLU Samet, **Marmara'da Bir Ada**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011.

ASLAN Zehra, 60 yıl Sonra 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesine Bakmak, **Independent Türkçe**, indyturk.com/node/185571/türkiyeden-sesler/60-yıl-sonra-27-mayıs-1960-askeri-müdahalesine-bakmak-1, Erişim Tarihi: 27.02.2023.

ASLAN Zehra, Rize Milletvekillerinin Yassıada'da Yargılanmaları, **Cumhuriyet Döneminde Rize II (1950-1980)**, Editörler; Zehra Aslan, Mustafa Arıkan, 129-162, Ankara, Ankara Ofset Basım Matbaacılık, 2017.

ASLAN, Zehra, **Yassıada'da Yargılanan Trabzon Milletvekilleri I**, Libra Yay., İstanbul 2018.

BAŞARAN Sinan, **Cumhuriyet Döneminde Rize'de Siyasal Hayat (1923-1950)**, Revak Yayınları, İstanbul, 2021.

DOĞAN Yalçın, **Fenerbahçe Cumhuriyeti**, Tekin Yayınları, İstanbul, 1989.

KAVRAKOĞLU Osman, **Hatıralarım**, M. Sucuoğlu Matbaası, İstanbul, 1988.

ÖZTÜRK Kazım, **Türk Parlamento Tarihi, TBMM IX. Dönem 1950-1954**, Ankara, 1993.

Yüksek Adalet Divanı Kararları, İstanbul- Yassıada, Kabalcı Yayınevi, 2007.

Sözlü Görüşmeler

Nihat Kavrakoğlu ile röportaj (Nisan 2021).

Kemal Belgin ile röportaj (Ekim 2022).

Orhan Keçeli ile röportaj (Mart 2023).

Metin Görseli

Fatih Sultan Kar Koleksiyonundan.

İnternet Siteleri

<https://www.modadenizkulubu.org.tr/kulubumuz/tarihce> Erişim Tarihi: 20.03.2023.

03/12/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/osman-kavrakoglu/?pdf=6101> adresinden erişilmiştir